

Lönsamhet i odlingskombinationen kummin och glutenfri havre kontra traditionell havre

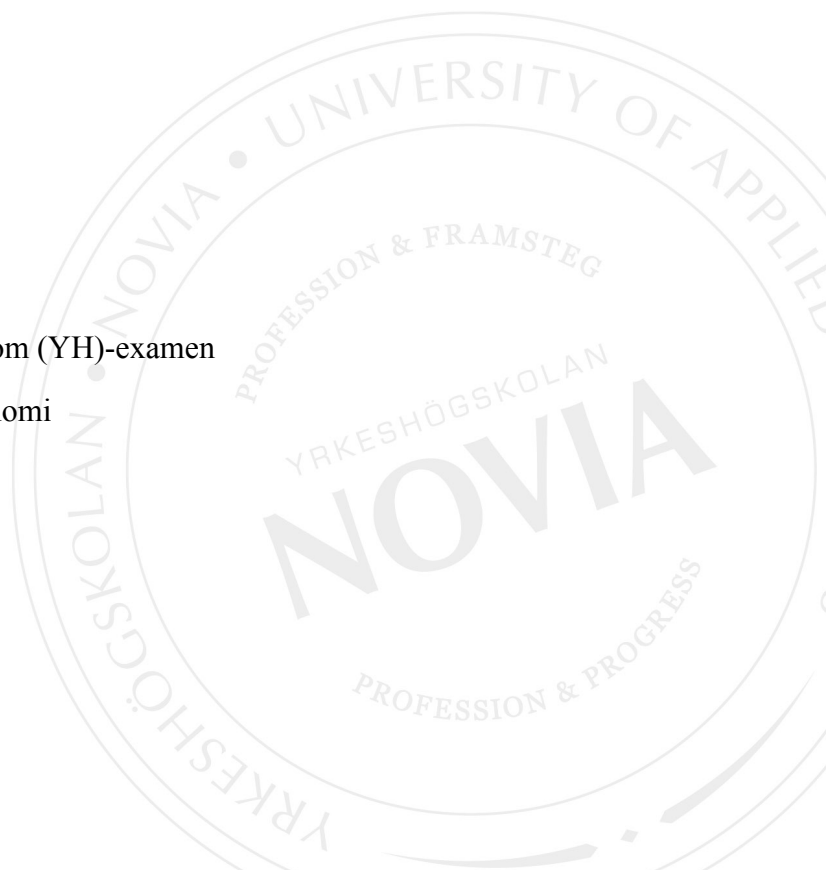
Ekonomiförvaltning

Mark Engelholm

Examensarbete för tradenom (YH)-examen

Utbildningen företagsekonomi

Vasa 2017

EXAMENSARBETE

Författare: Mark Engelholm

Utbildning och ort: Företagsekonomi, Vasa

Inriktningalternativ: Ekonomiförvaltning

Handledare: Anna-Lena Berglund

Titel: Lönsamhet i odlingskombinationen kummin och glutenfri havre kontra traditionell havre

---

Datum 2.5.2017

Sidantal 35

Bilagor 4

Abstrakt

Lantbruksbranschen i Finland har lönsamhetsmässigt varit väldigt dålig under en längre tid. Spannmålsodlingen har hört till en av de sämre inom sektorn, vilket har främst berott på sjunkande spannmålspriser. Detta har lett till att allt fler jordbruksföretag har avslutat sin verksamhet.

Uppdragsgivaren till detta examensarbete är Caraway Finland Oy. Caraway är uppköpare av kummin och glutenfri havre. Dessa två grödor som är möjliga att odla via kontrakt med Caraway erbjuder en annan möjlighet för jordbrukare än traditionell spannmålsodling. Syftet med detta examensarbete var att ta fram ett konkret lönsamhetstal där man kan jämföra hur en odlingskombination av kummin och glutenfri havre under en fyraårsperiod förhåller sig lönsamhetsmässigt mot en traditionell havreodling under samma period.

Undersökningens resultat visar att det med dagens prisutveckling av samtliga grödor är möjligt att uppnå en lönsamhetsökning på upp till 104,8 % genom en kombination av kummin och glutenfri havre i stället för traditionell havre.

Språk: svenska

Nyckelord: lönsamhet, kummin, glutenfri havre

OPINNÄYTETYÖ

Tekijä: Mark Engelholm

Koulutus ja paikkakunta: Liiketalous, Vaasa

Suuntautumisvaihtoehto: Taloushallinto

Ohjaaja: Anna-Lena Berglund

Nimike: Kuminan ja gluteenittoman kauran yhdistelmäviljelyn kannattavuus suhteessa perinteiseen kauranviljelyyn

---

Päivämäärä 2.5.2017

Sivumäärä 35

Liitteet 4

Tiivistelmä

Suomen maatalousala on kannattavuusnäkökulmasta jo pitkän ajan ollut erittäin haasteellinen. Maanviljely on ollut alan huonoimpia osa-aloja, laskevien viljelyhintojen johdosta. Tämä on johtanut siihen, että yhä useampi maanviljely-yritys on lopettanut toimintansa.

Tämän lopputyön toimeksiantaja on Caraway Finland Oy. Caraway toimii kuminan ja gluteenittoman kauran ostajana. Mainitut kaksi viljelykasvia, jotka Carawayn sopimusviljelijänä voidaan viljellä, tarjoavat viljelijöille vaihtoehdon perinteiseen viljanviljelyyn. Tämän lopputyön tavoitteena oli löytää konkreettinen kannattavuusluku, jonka avulla voidaan verrata kuminan ja gluteenittoman kauran yhdistelmäviljelyn kannattavuus suhteessa perinteiseen kauranviljelyyn neljän vuoden ajanjaksolta.

Tutkimuksen tulos näyttää, nykyisen viljan hintakehityksen mukaan, että on mahdollista saavuttaa 104,8 % parempi kannattavuus kuminan ja gluteenittoman kauran yhdistelmäviljelyllä verrattuna perinteiseen kauranviljelyyn.

Kieli: ruotsi

Avainsanat: kannattavuus, kumina, gluteeniton kaura

BACHELOR'S THESIS

Author: Mark Engelholm

Degree Programme: Business Administration

Specialization: Financial Administration

Supervisor: Anna-Lena Berglund

Title: Profitability in the combination of growing cumin and gluten free oats compared to conventional oats.

Date May 2,2017

Number of pages 35 Appendices 4

Abstract

The farming sector in Finland has in terms of profitability been very bad for a long time. The agriculture sector has been facing the biggest problems in the sector, which has mainly been due to declining grain prices. This has led to more and more farms having to shut down their operations.

This bachelor's thesis was commissioned by Caraway Finland Oy. Caraway is a purchaser of cumin and gluten-free oats. These two crops that are possible to grow through contracts with Caraway provide another opportunity for farmers compared with conventional grain production. The aim of this thesis is to develop a concrete profitability rate to compare how a combination of growing cumin and gluten-free oats over a four-year period relates in terms of profitability to a conventional oat growing in the same period.

The result of the survey shows that with the current price development of all crops, it is possible to achieve a profit increase of up to 104.8 % of a combination of cumin and gluten-free oats compared to conventional oats.

Language: Swedish

Key words: profitability, caraway, gluten-free oat

Innehållsförteckning

1	INLEDNING	1
1.1	Problemformulering.....	1
1.2	Syfte	2
1.3	Metod	2
2	TEORI	3
2.1	Kostnader	3
2.1.1	Rörliga och fasta kostnader.....	3
2.1.2	Direkta och indirekta kostnader	5
2.1.3	Sär- och samkostnader	6
2.1.4	Självkostnadskalkylering.....	6
2.2	Periodkalkylering	7
2.2.1	Divisionsmetoden.....	7
2.2.2	Normalmetoden.....	8
2.2.3	Ekvivalentmetoden	8
2.3	Orderkalkylering.....	9
2.3.1	Påläggsmetoden	9
2.3.2	Aktivitetsbaserad självkostnads-kalkylering (ABC-kalkylering)	10
2.3.3	Allmän prissättning.....	10
2.3.4	Prissättning av havre, glutenfrihavre och kummin.....	11
2.4	Lönsamhet	11
2.4.1	Lönsamhet inom jordbruksbranschen	12
3	METODIK.....	14
3.1	Forskningsmetod – kvantitativ eller kvalitativ.....	14
3.2	Val av forskningsmetod.....	14
3.3	Reliabilitet och validitet.....	14
4	EMPIRI	16
4.1	Jordbruksbranschen	16
4.1.1	Traditionell havre (foderhavre).....	17
4.1.2	Glutenfri havre	17
4.1.3	Kummin.....	18
4.1.4	Hur odlas kummin?	18
4.1.5	Havre- och kumminproducenternas prisutveckling	19
4.2	Hjälpkalkylerna i undersökningen.....	20
4.2.1	Kalkylens inkomster	20
4.2.2	Kalkylens kostnader	22
4.2.3	Kalkylens täckningsbidrag.....	24

4.3	Undersökningens lönsamhetsberäkning.....	24
4.3.1	Växtföljd & Förfrukt.....	25
4.3.2	Uträkningsresultat	25
5	SLUTSATS.....	27
5.1	Förslag till fortsatta studier.....	27
5.2	Avslutning	28
6	KÄLLFÖRTECKNING.....	29

Figurförteckning

Figur 1.	Kalkylmässiga kostnader (Ax, Johansson & Kullén, 2015 s 92–93).....	3
Figur 2.	Diagramförklaring av rörliga kostnaderna (Kursplanering)	4
Figur 3.	Diagramförklaring av de fasta kostnaderna (Andersson 2001, s. 54)	5
Figur 4.	Jämförande mellan direkta och indirekta kostnader (Kapas 2012, s. 11).....	6
Figur 5.	Självkostnadskalkyleringens uppdelning (Ax, Johansson & Kullén 2015, s. 105)	7
Figur 6.	Divisionsmetodens beräknings formel (Ax, Johansson & Kullén 2015, s. 106)....	7
Figur 7.	Normalmetodens beräknings formel (Ohlsson 2012, s. 99)	8
Figur 8.	Uppställning av påläggsmetoden (Ax, Johansson & Kullén 2015 s. 116)	9
Figur 9.	Lönsamhetsgraf för olika växtodlingssektorer (Naturresursinstitutet, rapport om jordbrukets lönsamhet)	13
Figur 10.	Kontinuerliga minskningen av antal gårdar i Finland (Naturresursinstitutet 2017)	16
Figur 11.	Totala utnyttjade jordbruksarealen i Finland (Naturresursinstitutet 2017)..	17
Figur 12.	Bild på finländskt kummin och egyptiskt kummin (Caraway Finland Oy).....	18
Figur 13.	Eget stapeldiagram på prisutvecklingen av kummin €/kg (fakta hämtat från Caraway Finland Oy).....	19
Figur 14.	Eget stapeldiagram på foderhavrens prisutveckling €/ton (fakta hämtat från Naturresursinstitutet)	20
Figur 15.	Eget stapeldiagram på stödandelens procentuella andel av den totala intäkten (fakta hämtat från Caraway Finland Oy)	21
Figur 16.	Foderhavrens förväntade inkomster, Modell 2 (Bilaga 3).....	22
Figur 17.	Glutenfri havrens förväntade inkomster, Modell 2 (Bilaga 2).....	22
Figur 18.	Kummins förväntade inkomster (Bilaga 1)	22
Figur 19.	Foderhavrens totala rörliga kostnad, kolumn 2 (Bilaga 3).....	23
Figur 20.	Glutenfri havrens totala rörliga kostnad, kolumn 2 (Bilaga 2)	23
Figur 21.	Kumminets totala rörliga kostnad (Bilaga 1)	23
Figur 22.	Foderhavrens Täckningsbidrag 1 och 2, kolumn 2 (Bilaga 3)	24
Figur 23.	Glutenfri havrens Täckningsbidrag 1 och 2, kolumn 2 (Bilaga 2)	24
Figur 24.	Kumminets täckningsbidrag (Bilaga 1)	24
Figur 25.	Uträkningens totala inkomst samt skillnad i % (Bilaga 4).....	26

Bilageförteckning

Bilaga 1. Lönsamhetskalkyl för kummin

Bilaga 2. Lönsamhetskalkyl för glutenfri havre

Bilaga 3. Lönsamhetskalkyl för foderhavre

Bilaga 4. Resultatuträkning

1 INLEDNING

Det har under en väldigt lång tid varit dålig lönsamhet för den finska jordbrukaren. Detta till stor del på grund av de låga spannmålspriserna. Detta har lett till att jordbrukare söker sig till andra odlingsalternativ för att öka lönsamheten. Det är här min uppdragsgivare, Caraway Finland Oy, kommer med i bilden. Kumminförädlingsföretaget Caraway Finland har kontraktsodlare som odlar kummin och nu också inriktat sig på glutenfri havre. Då kummin odlas kombinerat det vanligtvis med andra spannmålsväxter för att möjliggöra besprutning av ogräs som inte går att bespruta i kumminskörden. Glutenfri havre är ett bra spannmålsalternativ eftersom det ger bättre avkastning än traditionell havre och dessutom passar det ypperligt som en växelgröda till kummin eftersom kummin också är glutenfritt. Därför fokuserar denna studie på lönsamheten i en odlingskombination av glutenfri havre och kummin.

1.1 Problemformulering

Liksom rubriken lyder ”Lönsamhet i odlingskombination glutenfri havre och kummin, kontra traditionell havre” kommer detta examensarbete ta upp ett av flera alternativ till nytänkande jordbruksodling.

Uppdragsgivaren för mitt examensarbete är Caraway Finland Oy och som kontaktperson från Caraway Finland fungerar Dan Kjällberg, som är produktionschef på Caraway Finland. Syftet från min uppdragsgivare lyder enligt följande:

”Dagens jordbruk i sin helhet i Finland har en dålig lönsamhet, vi vet att innovativa odlingsgrödor kan öka lönsamheten inom sektorn. Det är här vi kan komma in och erbjuda odlare två bra alternativ, kummin och glutenfri havre. Med dessa bägge grödor finns redan uträkningar hurudan lönsamhet man kan räkna med att erhålla men en lönsamhetsberäkning med denna odlingskombination finns inte förtillfället. Att göra en sådan studie är relevant eftersom tidigare kumminodling ger en ökad havreskörd kommande år.”

Problemformuleringen lyder således: Hur mycket mera lönsamt är en odlingskombination med kummin och glutenfri havre jämfört med traditionell havreodling? För att kunna räkna ut denna lönsamhet krävs också vetskap om skördeökningsmängden av glutenfrihavre efter kumminodling. Denna skördeökningsmängd kommer därför också att undersökas i detta arbete.

1.2 Syfte

Liksom nämndes i tidigare stycke var alltså syftet i mitt examensarbete att beräkna en total lönsamhet i odlingskombination kummin och glutenfri havre kontra traditionell havreodling. Lönsamheten ska kunna avläsas som en summa i euro och som en jämförelse procent mot varandra. Med hjälp av resultaten i detta examensarbete ska min uppdragsgivare kunna presentera och övertyga jordbrukare om lönsamheten i en odlingskombination med kummin och glutenfri havre, som i denna studie jämförs med traditionell havreodling.

1.3 Metod

Jag kommer att beskriva teorin angående lönsamhet i teoretiska delen. I den empiriska delen kommer jag först att berätta om kummin och havre i sig. Därefter kommer jag att använda mig av befintliga lönsamhetskalkyler där jag tillägger ”förfruktsvärdet” (mervärdet av växelodling) på en fyra års tid.

2 TEORI

I den teoretiska delen kommer jag att förklara begrepp som kostnader, kalkylering och lönsamhetsberäkningar. Denna del är till för att få ett grepp om handlingen i den empiriska delen.

2.1 Kostnader

”Användning eller förbrukning av resurser” står begreppet kostnad för inom produktkalkylering. Enkelt förklarat är en kostnad en utgift som redovisas inom perioden som den förbrukats i. De kostnader som används inom produktkalkylering kallas för kalkylmässiga kostnader medan det kallas bokföringsmässiga kostnader om den använts inom den externa redovisningen. Kostnader inom den interna redovisningen skiljer sig från bokföringsmässiga kostnader på grund av lagar och rekommendationer som den externa redovisningen styrs av. När de bokföringsmässiga och kalkylmässiga kostnaderna inte överensstämmer, alltså endast finns med i den externa redovisningen samt endast finns med i kalkyleringen kallas dessa för bokföringsmässiga merkostnader och kalkylmässiga merkostnader. (Ax, Johansson & Kullvén 2015 s. 92–93)

$$\begin{array}{l}
 + \text{ Bokföringsmässiga kostnader} \\
 + \text{ Kalkylmässiga kostnader} \\
 - \text{ Bokföringsmässiga merkostnader} \\
 \hline
 = \text{ Kostnader att inkludera i produktkalkyleringen (kalkylmässiga kostnader)}
 \end{array}$$

Figur 1. *Kalkylmässiga kostnader (Ax, Johansson & Kullvén, 2015 s 92–93)*

Urval av vilka kostnader som ska tas med i produktkalkylen ska göras när man ska skapa en produktkalkyl. Kostnader som till exempel hyra, material, energi och löner som direkt hänförs till produkten stämmer oftast överens mellan bokföringsmässiga och kalkylmässiga kostnader. Däremot är bokföringsmässiga ränte- och avskrivningskostnader eller bolagsskatt exempel på kostnader som är verksamhetsfrämmande kostnader och som normalt inte räknas med i produktkalkyleringar. Dessa verksamhetsfrämmande kostnader är en typ av bokföringsmässiga merkostnader. (Ax, Johansson & Kullvén 2015 s. 93)

2.1.1 Rörliga och fasta kostnader

Beroende på volymkänslighet kan man dela in ett företags totala kostnader i två grupper, rörliga kostnader samt fasta kostnader. Rörliga kostnader påverkas av förändrade

försäljnings- eller tillverkningsvolym. Fasta kostnader däremot förändras inte av förändrad volym. Rörliga kostnader kan t.ex. ackordslöner, materialkostnader samt förbrukningsavgifter för elektricitet eller bränsle. Dessa kostnader vill alltså direkt öka när volymen ökar. Fasta kostnader är som namnet fast betyder att det är kostnad som är fast kostnad under en viss tidsperiod eller betingelse, som t.ex. löner för tidsavlönade arbetare, hyror och grundavgifter för telefon. Kostnader för en viss period kan också vara fast som t.ex. att hålla ett visst sortiment, tillverknings order eller representera sig på en marknad. Begreppen rörliga och fasta kostnader kan delas upp i tre olika typer vardera. De tre olika typerna för rörliga kostnader är:

1. Proportionellt rörlig kostnad

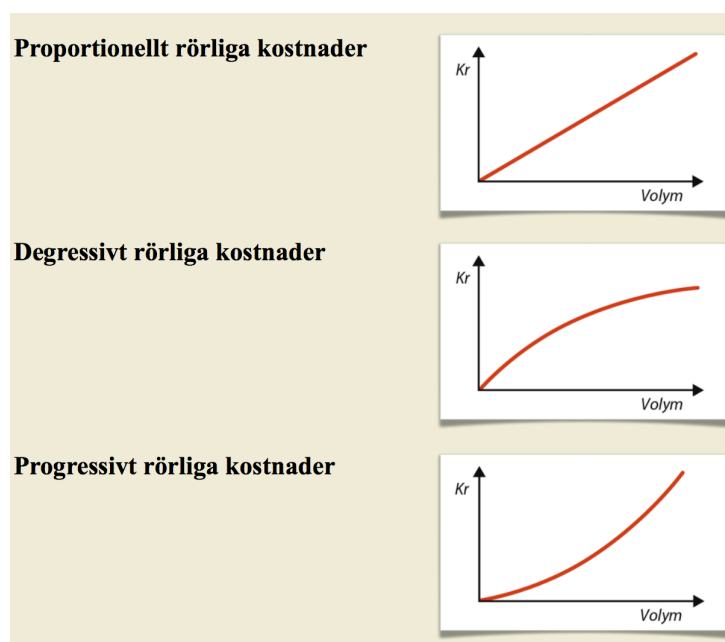
Är kostnader som rätlinjigt förändrar sig i takt med volymen, därmed proportionellt. Exempel på en kostnad som kan vara proportionell är materialkostnad.

2. Degressivt rörlig kostnad

Är kostnader som ökar och minskar i långsammare fart än volymen. Om man erhåller kvantitetsrabatter för en råvara ändras kostnaderna degressivt.

3. Progressivt rörlig kostnad

Är kostnader som ökar och minskar i snabbare fart än volymen. Exempel på detta kan vara ackordsarbete som gör på övertid, det vill säga att övertidsersättning är en progressivt rörlig kostnad. (Andersson 2001, s. 54–57)

Figur 2. Diagramförklaring av rörliga kostnaderna (Kursplanering)

De tre olika typerna av fasta kostnader är:

1. Helt fast kostnad

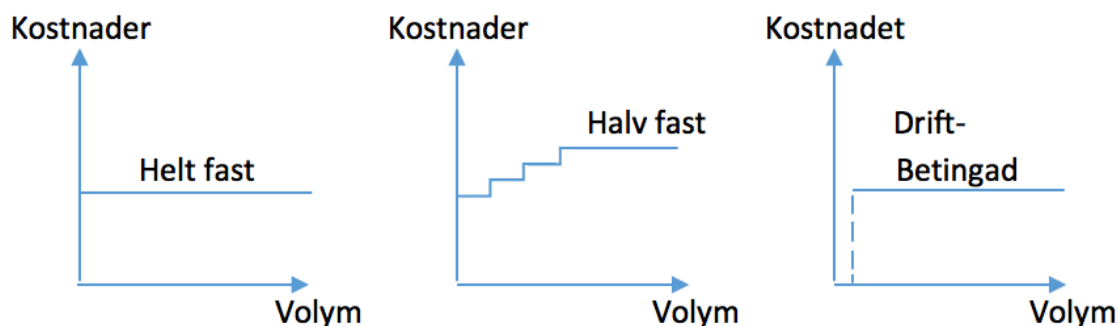
Är kostnader som helt enkelt sagt är fasta det vill säga oförändrade fastän produktionen skulle vara noll. Ibland kallas denna typ av kostnad också för stilleståndskostnader. Exempel på helt fasta kostnader är t.ex. ränta på kapital som är bundet till rörelsen.

2. Halv fast kostnad

Är kostnader som intervallmässigt är fasta. Det betyder alltså att inom en specifikt volymintervall har man en viss fast kostnad. Ökar eller minskar volymen utanför dess intervall sjunker eller höjs dess fasta kostnad. Exempel på kostnader som hör till denna typ kan vara t.ex. lokalkostnader.

3. Driftbetingad fast kostnad

Eller tomgångskostnader som den också kallas är kostnader som nästan är likadana som helt fasta kostnader men till skillnad från den bortfaller kostanden när volymen är noll. (Andersson 2001, s. 54–57)

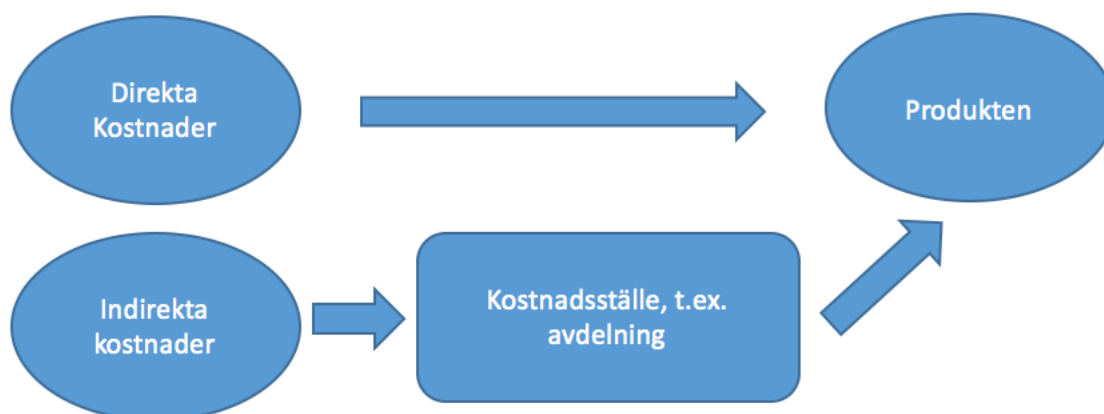

Figur 3. Diagramförklaring av de fasta kostnaderna (Andersson 2001, s. 54)

2.1.2 Direkta och indirekta kostnader

Direkta kostnader är som namnet säger direkt, vilket betyder direkt kopplat till kalkylobjektet. Dessa kostnader kan t.ex. vara materialkostnader till en produkt, vilket betyder att vid kalkylering ska dessa kostnader direkt hänföras till kalkylobjektet. Däremot indirekta kostnader eller omkostnader ska registreras vid ett kostnadsställe (avdelning) som därefter ska fördelas vidare till kalkylobjekten. Att komma ihåg är att desto mindre indirekta kostnader finns blir precisionen på resultatet bättre. (Ax, Johansson & Kullvén 2015, s. 115)

Både en direkt och indirekt kostnad kan vara en rörlig samt fast kostnad (Hogia 2009).

Figur 4. Jämförande mellan direkta och indirekta kostnader (Kaplas 2012, s. 11)

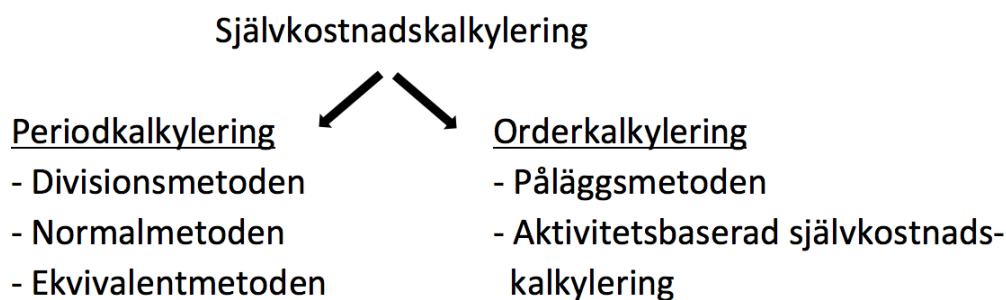
2.1.3 Sär- och samkostnader

Sär och samkostnader är till stor del lika som direkt och indirekt kostnad. Med tanke på att det t.ex. vid framställning av en kundorder räknas materialkostnad till produkten som en särkostnad, vilket också skulle räknas som en direkt kostnad. I samma sammanhang skulle t.ex. underhållskostnader eller reparationer för maskinen som produkten blivit framställt i räknas som en samkostnad. Denna samkostnad skulle då också räknas som en indirekt kostnad. Skillnaden mellan indirekt och samkostnader är dock att samkostnaderna endast ska höra just till denna order. (Ax, Johansson & Kullvén 2015, s. 114–115)

2.1.4 Självkostnadskalkylering

Begreppet självkostnadskalkylering baserar sig på att alla kostnader ska fördelas på enhetsnivå. Det vill säga att alla kostnader som har uppstått inom verksamheten ska finnas med i kalkyleringen men fördelat på enhetsnivå. Självkostnadskalkyleringar inom ekonomistyrningens områden används som uppföljning eller vid budgetering av den interna redovisningen. ”Självkostnaden utgör summan av samtliga kostnader för en vara till dess den är levererad och betald” (Ax, Johansson & Kullvén 2015, s. 104–105)

Inom självkostnadskalkyleringen finns det två huvudmetoder som vardera har delmetoder, vilket visas i nedanstående graf.

Figur 5. Självkostnadskalkyleringens uppdelning (Ax, Johansson & Kullvén 2015, s. 105)

2.2 Periodkalkylering

Exempel på branscher där man vanligtvis använder sig av periodkalkylering är livsmedels-, bryggeri och textilbranscher. Det vill säga massproducerande företag. Denna typ av kalkyleringar beräknar självkostnaden för en specifik tidsperiod, vare sig det är ett år eller en månad. (Ax, Johansson & Kullvén 2015, s. 106)

I den tidigare visade bilden ser vi att periodkalkylering är uppdelad i tre delmetoder. Härfter delar jag upp kapitlet i de tre olika metoderna och förklarar kort hur de fungerar skiljer sig från varandra.

2.2.1 Divisionsmetoden

Inom självkostnadskalkylering är divisionsmetoden den enklaste metoden. Formeln för divisionsmetoden lyder:

$$\frac{\text{Totalkostnad för en tidsperiod}}{\text{Verksamhetsvolym}} = \text{Självkostnad per styck}$$

Figur 6. Divisionsmetodens beräkningsformel (Ax, Johansson & Kullvén 2015, s. 106)

Den totala kostnaden för en viss tidsperiod divideras alltså med den totala verksamhetsvolymen, vilket betyder antalet tillverkade produkter. Facit blir helt enkelt självkostnaden per styck.

För att kunna ha en bättre kostnadskontroll och ha en bättre kontroll över de större kostnaderna inom företaget finns även en annan variant på divisionsmetoden. I denna variant delar man kostnaderna i olika kostnadsställen. Ett kostnadsställe kan vara till exempel

produktion, vilket innehåller alla kostnader som har med själva tillverkningen av produkten att göra. Därefter kan andra kostnadsställen vara till exempel försäljning och administration. (Ax, Johansson & Kullvén 2015, s. 106 – 108)

2.2.2 Normalmetoden

Om det finns skillnader i sysselsättnings av de olika kalkylobjekten angående verksamhetsvolymen är normalmetoden ett bättre alternativ än divisionsmetoden för ett mer exakt resultat.

Formeln för normalmetoden som vi kan se nedanför i bilden där man delar upp kostnaderna i rörliga och fasta kostnader som därefter divideras mot den verkliga verksamhetsvolymen samt den normala verksamhetsmetoden. Med verklig verksamhetsvolym menas den verkliga producerande verksamhetsvolymen under räkenskapsperioden och med normal verksamhetsvolym menar man den genomsnittliga producerande tillverkningsvolymen under tidigare räkenskapsperioder. Precis som i divisionsmetoden kan man också dela upp i normalmetoden kostnaderna i olika kostnadsställen. (Ax, Johansson & Kullvén 2015, s. 108–110)

$$\frac{\text{Rörliga kostnader}}{\text{Verklig volym}} + \frac{\text{Fasta kostnader}}{\text{Normal volym}} = \text{Självkostnad perstyck}$$

Figur 7. Normalmetodens beräkningsformel (Ohlsson 2012, s. 99)

2.2.3 Ekvivalentmetoden

När resurskraven för de olika kalkylobjekten skiljer sig måste man använda sig av ekvivalentmetoden istället för divisionsmetoden eller normalmetoden. Med resurskrav menas t.ex. försäljningstid, materialförbrukning eller bearbetningstid. För att särskilja dessa resurskrav på kalkylobjekten använder man sig av ekvivalenttal. (Ax, Johansson & Kullvén 2015, s. 111)

T.ex. om ett företag har två produkter och den ena tar dubbelt mer tid att producera än den andra får den ekvivalenttalet två respektive ett. (Ohlsson 2012, s. 100–102)

Utöver ekvivalenttalen behöver man också volymen på respektive produkt för att därmed multiplicera ekvivalenttalen och volymen för vardera produkten. (Ax, Johansson & Kullvén 2015, s. 111)

2.3 Orderkalkylering

Till skillnad från periodkalkylering beräknar man självkostnaden för en produkt i inom orderkalkylering oberoende av tidsperiod. Orderkalkylering används oftast när kalkylobjekten skiljer sig i resurskrav.

T.ex. en bank som har flera olika produkter eller tjänster som insättning, uttag, värdepappershandel, företagstjänster och långivning. Vid beräkning av självkostnad kan man i detta fall inte använda sig av periodkalkylering och därmed dela upp kostnaderna från en viss period och dela upp dessa med antalet tjänster eller kunder. Utan här behöver man använda sig av orderkalkylering.

Orderkalkylering kan delas upp i två olika delmetoder påläggsmetoden och aktivitetsbaserad självkostnadskalkylering (ABC). Dessa delmetoder delas upp och förklaras i olika underrubriker härafter. (Ax, Johansson & Kullvén 2015 s. 114)

2.3.1 Påläggsmetoden

Påläggningsmetoden fokuserar främst på indirekta kostnaderna där de direkta kostnaderna används som fördelningsnycklar som tilläggs på de direkta kostnaderna. Dessa pålägg visas som procenttal. Ett exempel på uträkning av en fördelningsnyckel kan vara, i ett tillverkande företag är tillverkningsomkostnaderna 10 000 € och den totala lönekostnaden 20 000 € för alla produkter, är fördelningsnyckeln 50 % på direkta kostnaderna (10 000/20 000). Med denna metod antar man att ju mera direkta kostnaderna är, desto mer blir de indirekta kostnaderna, vilket betyder att enligt påläggningsmetoden finns det ett samband med direkta och indirekta kostnader. (Ax, Johansson & Kullvén 2015, s. 116–18; Bokföringstips 2010)

+ Direkt material (dm)
 + Direkt lön (dl)
 + Direkt teknisk/maskin (dtm)
 + Materialomkostnader (mo)
 + Tillverkningsomkostnader (to)
 + Speciella direkta kostnader (sdk)
 = **Tillverkningskostnad (tvk)**
 + Administrations omkostnader (ao)
 + Försäljningsomkostnader (fo)
 + Direkta försäljningskostnader (df)
 = **Självkostnad (sjk)**

Figur 8. Uppställning av påläggsmetoden (Ax, Johansson & Kullvén 2015 s. 116)

2.3.2 Aktivitetsbaserad självkostandskalkylering (ABC-kalkylering)

Begreppet ABC-kalkylering är förkortning på ”Activity Based Costing”, vilket baserar sig på att olika aktiviteter förbrukar verksamhetens resurser. Detta kan i sin tur bidra till kostnader för verksamheten. Sedan är det ytterligare kalkylobjekten som använder sig av de olika aktiviteterna. Denna användning av aktiviteter uppmärksammas och därefter fördelas till kalkylobjekten plus olika kostnadsdrivare. Förbrukningen av aktiviteterna bestäms med hjälp av kostnadsdrivarna. Summan för ett kalkylobjekts förbrukning utgörs av aktiviteternas kalkylerade kostnad. (Ax, Johansson & Kullvén 2015, s. 136–140)

2.3.3 Allmän prissättning

Ett företags konkurrenskraft och lönsamhet inverkar på prissättningen av produkten. Med en effektiv prissättning menas att man maximerar förhållandet mellan täckningsbidraget och marknadsandelen på lång sikt. Vanligtvis visar ett högre pris på en produkt bättre värde och kvalitet, men om inget högre värde eller kvalitet tillför produkten är priset det enda konkurrensmedlet.

Företag använder sig av olika prissättningsmetoder för att beräkna priset på sina produkter. Dessa metoder kan vara:

1. Marknadsbaserad prissättning – Grundar sig på att priset bestäms utifrån marknaden och konkurrenterna. Genom att dra av företagets vinstmål av marknadspriset får man fram vad produkten får kosta.
2. Prissättning baserad på täckningsbidrag – Produktens pris ska täcka alla tillverknings- och anskaffningskostnader, det vill säga de rörliga kostnaderna. Företagets fasta kostnader som till exempel hyror och löner ska täckas av ett tillräckligt återstående täckningsbidrag.
3. Självkostnads- eller vinststilläggsprissättning – Kostnadsbaserad prissättningsmetod där utgångspunkten är att prissättningen beaktar alla rörliga kostnader samt på eget begär även en del av de fasta kostnaderna. Slutgiltiga försäljningspriset får man med hjälp av att lägga på ytterligare vinst och skatt på produkten. Detta pris blir då produktens minimipris. (Företags Finland)

2.3.4 Prissättning av havre, glutenfrihavre och kummin

Inom prissättning skiljer sig traditionell havre däremot kummin och glutenfri havre. För att klargöra detta behöver vi först veta vad kontraktsodling betyder. Kontraktsodling betyder att man har en skyldighet att leverera den kommande skörden till det företag som man har gjort kontrakt med. Detta betyder att man inte kan lagra egen skörd och därmed möjligtvis kunna göra en ekonomisk vinning på att pricka in en bättre försäljningstid.

1. Traditionell havre – Prissättningen av traditionell havre är helt och hållet marknadsbaserad. Prismässigt skiljer sig olika partihandlare aningen från varandra men ytterst lite. Största skillnaden med traditionell havreodling jämfört med kummin och glutenfrihavre är att det vanligtvis odlas utan kontrakt.

2. Kummin – Prissättningen av kummin i världen är marknadsbaserat men inte till lika stor del som traditionell havre, utan kummin är till större del kundbaserad. Finns således ingen ”börs” på världsmarknaden av kummin. Caraway Finland är ett av tre kumminpackeri som finns i Finland. Alla använder sig utav kontraktsodling och prissättningen till producenten skiljer sig aningen från varandra.

3. Glutenfri havre – Prissättningen av glutenfri havre är olika hos olika uppköpare men vanligtvis använder de sig av samma metod som då traditionell havre görs. Det vill säga att prissättningen är marknadsbaserat med då också ett extra tillägg. Caraway Finlands producenter är alla kontraktsodlare. (Kjällberg, januari 2017)

2.4 Lönsamhet

Begreppet lönsamhet kan både användas i ett negativt och positivt sammanhang. Men oftast när man pratar om att ett företag är lönsamt menar man att det går på vinst. Då ett företag visar förlust pratar man ofta om att företaget inte är lönsamt. I alla fall för att ett företag ska överleva och bli framgångsrikt behöver företaget vara lönsamt och därför är lönsamhetsberäkningar viktiga för företag. (Carlsson & Bernhardsson 2007, s. 9–11, 39)

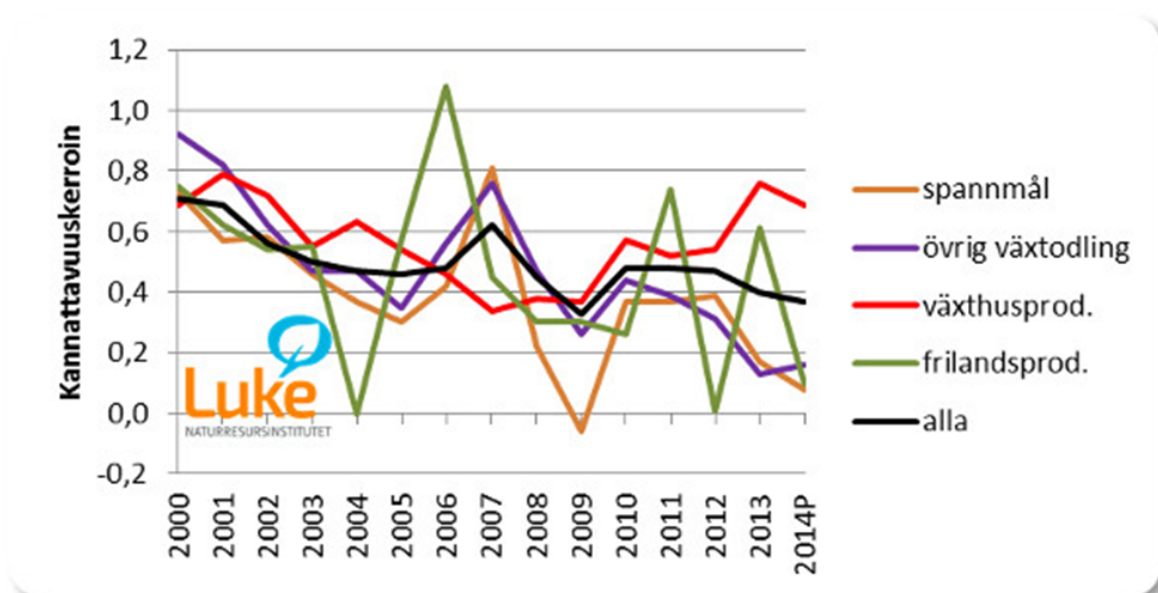
Vid beräkning av lönsamhet ska man dock inte blanda in resultatet för företaget. Företaget behöver inte vara lönsamt trots att det har ett bra resultat. Det här betyder att ett företag med bra resultat inte behöver vara mer lönsamt än ett annat företag som har dåligt resultat. (Ax, Johansson & Kullvén 2015, s. 37)

Enkelt förklarar resultatet skillnaden mellan intäkter och kostnader under en viss period. Formeln för resultat anges därmed ”Intäkter-Kostnader = Resultat”. Formeln för Lönsamhet är istället ”Resultat/Insats = Lönsamhet”, vilket är företagets förmåga att skapa vinst. Vid beräkning av lönsamhet behöver man alltså sätta vinsten i relation till det egna kapitalet i företaget. Detta kallas räntabilitet på eget kapital.

Detta betyder alltså att grunden för att ett företag ska vara och förbli lönsamt behöver man tillverka och sälja lönsamma produkter. Därför är beräkningar med hjälp av lönsamhetskalkyler viktiga för att kunna konstatera om en produkt är lönsam eller ej. Om lönsamheten visar sig vara negativ för en produkt kan man antingen försöka producera produkten billigare eller så kan man försöka skapa en större efterfråga på produkten, vilket gör att efterfrågan ökar på produkten och marknaden är villig att betala mera. (Ax, Johansson & Kullvén 2015, s 37; Johansson & Runsten 2011, s. 13–14)

2.4.1 Lönsamhet inom jordbruksbranschen

För år 2014 var jordbruksföretagarens medelomsättning 138 200 euro. Stöden för jordbrukare utgjorde hela 37 % av omsättningen. Produktionskostnaderna var däremot 181 500 euro under samma period, vilket betyder att det genomsnittliga resultatet blev -28 100 euro. Detta var fyra procent större förlust för företagen än 2013. Företagarinkomsten var 17 300 euro, vilket är endast 38 % av timlönskravet på 15,1 euro och 4,7 % i avkastning på eget kapital. Sedan 2002 har det totala kapitalets avkastning varit negativt. År 2014 var avkastningen på totalt kapital på -2,1 %. Företagarfamiljens krav på lön har då också dragits av som kostnad. Efter att man dragit bort kapitalkostnaderna från inkomsterna kan man konstatera att för lite under 2000 arbetstimmar var arbetsinkomsterna i genomsnitt 60 cent per timme. Enligt nedanstående graf från Naturresursinstitutet kan vi konstatera att växthusproduktionen var den mest lönsamma av alla olika odlingar och spannmålsodling var den mest olönsamma odlingen 2014. Den vänstra spalten visar lönsamhetsförhållanden och här kan man se att lönsamheten för spannmålsodling gick upp ganska kraftigt efter en dipp 2009 som efter 2012 har på nytt vänt neråt och är nära noll igen. (Naturresursinstitutet 2015)

Figur 9. Lönsamhetsgraf för olika växtodlingssektorer (Naturresursinstitutet, rapport om jordbrukets lönsamhet)

Ordförande för SLC Nyland Thomas Blomqvist konstaterade i landsbygdens folk beträffande den dåliga lönsamheten inom spannmålsodling: ” Med det pris vi i dag får för bröd- och fodersäd finns det ingen lönsamhet i odlingen” (Landsbygdens folk 2016)

3 METODIK

I detta kapitel diskuterar jag vilken forskningsmetod jag har valt för mitt examensarbete, insamlingen av data till den empiriska delen samt reliabiliteten och validiteten av undersökningen.

3.1 Forskningsmetod – kvantitativ eller kvalitativ

De finns två forskningsmetoder att välja mellan när man ska göra en undersökning; kvantitativ och kvalitativ. Kvantitativ forskning är en forskningsstrategi som handlar om insamling av numeriska data. Kvantitativ strategi innebär dock inte bara det att man arbetar med siffror utan denna forskningsmetod bygger ofta också på att forskaren utformar en hypotes från teorin som sedan provas. (Bryman & Bell 2013, s. 162)

Den kvalitativa forskningsmetoden skiljer sig från den kvantitativa metoden på flera sätt bl.a. med att den är mera inriktad på ord istället för siffror. De datainsamlingsmetoder som används i en kvalitativ studie är t.ex. kvalitativa intervjuer eller fokusgrupper. Eftersom kvalitativa intervjuer är mera detaljerade och ingående än enkätundersökningar krävs det inte lika många respondenter som i en kvantitativ undersökning. (Bryman & Bell 2013, s. 390–394; Larsson 2005, s. 20)

3.2 Val av forskningsmetod

Den huvudsakliga forskningsmetoden jag har utgått ifrån i detta examensarbete är kvalitativ metod. Detta med tanke på att jag har haft en djupare intervju med uppdragsgivaren om bakgrundsfakta samt förståelsen över syftet. I den empiriska delen har jag använt mig av kalkyler, med andra ord siffror, och därmed fått ett resultat genom en kvantitativ metod. Den kvantitativa undersökningen påverkar inte undersökningens i sin helhet och därmed är examensarbete helt uppbyggt enligt kvalitativ metod.

3.3 Reliabilitet och validitet

Reliabilitet eller med andra ord tillförlitligheten av en studie handlar om ifall resultatet av undersökningen skulle bli detsamma om undersökningen skulle göras på nytt. Resultaten ska alltså inte påverkas av tillfälliga eller slumpmässiga förutsättningar för att studien ska hålla hög reliabilitet. Validiteten handlar om ifall forskaren har undersökt det som han eller hon

haft för avsikt att undersöka, om den planerade undersökningen stämmer överens med den utförda undersökningen. (Bryman & Bell 2013, s. 61–63)

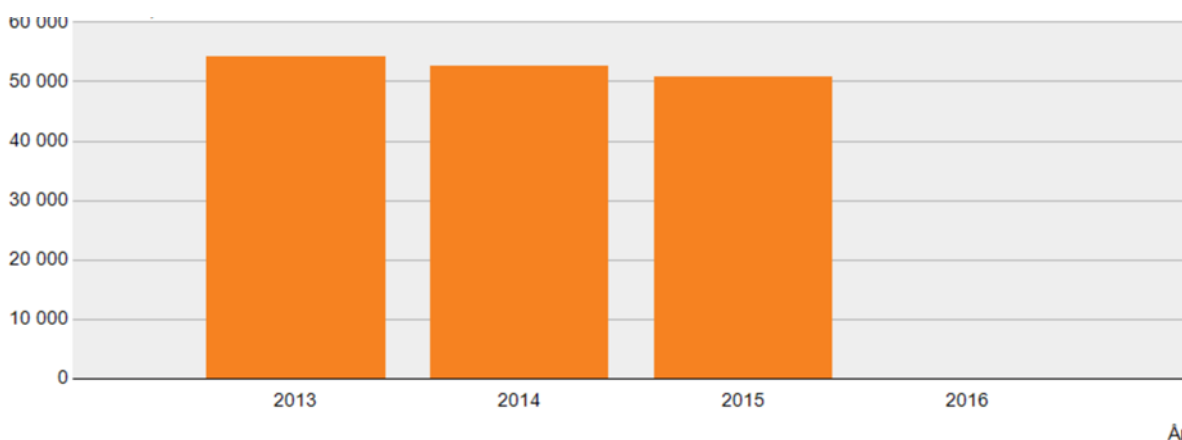
4 EMPIRI

I den empiriska delen av denna undersökning diskuteras först jordbruksbranschen i sin helhet, där fokuset ligger på grödorna som ingår i undersökningen. Grödornas prisutveckling presenteras också. Därefter uppvisas de hjälpkalkyler som används i själva undersökningen och vidare redogörs undersökningens genomförande samt dess resultat.

4.1 Jordbruksbranschen

De senaste åren har jordbruks- och trädgårdsföretagen i Finland minskat mycket till antal och de kvarvarande gårdarna har ökat i storlek. Sedan 2010 har 8500 gårdar lagt ned sin verksamhet. År 2015 var den genomsnittliga åkerarealen 44 hektar per gård och totala antalet företag var 50 999 stycken. Jämfört med år 2014 hade antalet gårdar minskat med tre procent. Störst var minskningen bland små gårdar (ekonomisk storlek på 2000–4000 euro) där antalet gårdar minskade med 13 % jämfört med året innan. Orsaken till minskningen är antingen för att gårdarna lagt ned sin verksamhet eller för att den ekonomiska storleken minskat så att gårdarna inte längre räknas med i jordbruks- och trädgårdsregistret. Gårdar med ekonomisk storlek på mindre än 2000 € räknas inte med i registret. 2015 hade 55 % av gårdarna en ekonomisk storlek på mindre än 25 000 € och cirka 30 procent av gårdarna låg på över 50 000 € i ekonomisk storlek. (Naturresursinstitutet, 2016)

År 2016 hade antalet gårdar i Finland sjunkit till 49 982 stycken, en minskning med 2 % i jämförelse med föregående år. Den genomsnittliga åkerarealen hade stigit från 44 till 45 hektar. Minskningen av gårdar gällde då också fortsättningsvis små gårdar. (Naturresursinstitutet, 2017)

Figur 10. Kontinuerliga minskningen av antal gårdar i Finland (Naturresursinstitutet 2017)

Nedanstående tabell bekräftar att den totala utnyttjade jordbruksarealen har mer nästan varit oförändrad. Från 2013 till 2016 har arealen endast ökat cirka 0,66 %.

	UTNYTTJAD JORDBRUKSAREAL TOTALT
2013	
HELA LANDET	
Odlad areal (1 000 ha)	2 258,6
2014	
HELA LANDET	
Odlad areal (1 000 ha)	2 267,2
2015	
HELA LANDET	
Odlad areal (1 000 ha)	2 273,3
2016	
HELA LANDET	
Odlad areal (1 000 ha)	2 273,6

Figur 11. Totala utnyttjade jordbruksarealen i Finland (Naturresursinstitutet 2017)

4.1.1 Traditionell havre (foderhavre)

I Finland odlas de sädesslag som är förädlade här och anpassade till vårt klimat. De spannmålsslag som odlas i Finland är korn, havre, vete och råg och de odlas som både höst- och vårsäd. Vårsäden sås på våren och i slutet av sommaren sås höstsäden. Höstsäden börjar växa redan på hösten och de gröna skotten, broddarna, övervintrar sedan under snötäcket.

Havre odlas som vårsäd i Finland och främst i mellersta och södra Finland. Havre är betydligt äldre sädesslag i Finland än vete men yngre i jämförelse med råg och korn. En stor del av korn- och havreskörden används till djurfoder och den del av vete- och rågskörden som inte passar till brödsäd blir också djurfoder. (Från jord till bord 2013, s. 4)

I detta examensarbete är det alltså foderhavre som odlingskombinationen glutenfri havre och kummin kommer att jämföras mot.

4.1.2 Glutenfri havre

Gluten som finns i vete, råg och korn skadar personer som har celiaki. Men även havre innehåller en typ av gluten men denna typ av gluten skadar inte personer med celiaki. Men

för att havre inte ska påverka personer med celiaki får inte havre kontamineras (= blandas ihop/förorenas) av andra sädeslag som innehåller gluten. Denna kontamineringen måste beaktas genom hela processen och framställningen av olika livsmedelsprodukter. Därför ställer odling av glutenfri havre högre krav på jordbrukaren än vid traditionell havre odling. (Kjällberg, januari 2017)

4.1.3 Kummin

Kummin är en krydda och som ofta förväxlas med spiskummin, vars smak är helt annorlunda. På engelska heter den kummin som odlas i Finland för ”caraway” därav namnet ”Caraway Finland” och spiskummin heter på engelska för ”cumin”. Vanligen används kummin som smaksättning i ostar och bröd. Kummin är också en av huvudingredienserna i Akvavit. (Kjällberg, januari 2017)

På nästa sida kan man se skillnaden färgmässigt på kummin från Finland och Egypten.

Figur 12. Bild på finländskt kummin och egyptiskt kummin (Caraway Finland Oy)

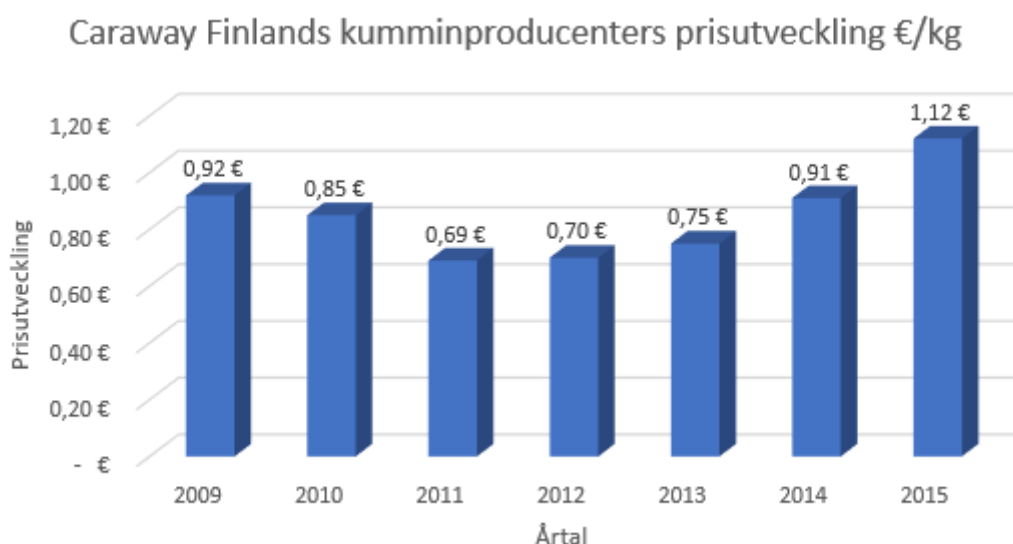
4.1.4 Hur odlas kummin?

Kummin är en flerårig växt, vilket betyder att den teoretiskt kan producera skörd under många år och hör till familjen flockblommiga växter men lönsamhetsmässigt lönar det sig inte i vanliga fall att odla mer än tre år i Finland. Första året börjar med att man sår kumminfrön och under sommaren besprutas kumminet för ogräs. Till hösten har kumminet växt till morotsstjälks liknande gröna stjälar och är redo för att övervintra. På våren börjar kumminet växa igen och i maj-juni blommar kumminet. Därefter börjar plantorna bilda frön

och under augusti månad är kumminet redo för att skördas. Under första skördeåret har nya plantor bildats som kommer att ge en ny skörd året där på. Att komma ihåg är att kumminodling inte behöver specialmaskiner. (Kjällberg, januari 2017)

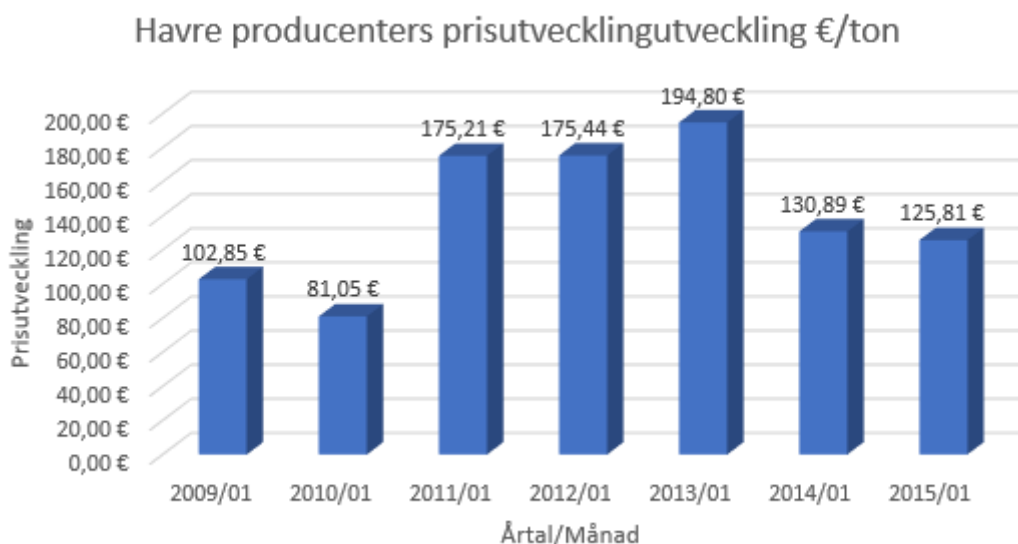
4.1.5 Havre- och kumminproducenternas prisutveckling

Först och främst skiljer sig utbetalningen av likvider mellan dessa grödor. Utbetalning av traditionell havre och glutenfri havre betalas oftast i en klumpsumma efter mottagning med ett förbestämt pris. Däremot sker utbetalningen av kummin i två skeden. Första raten betalas 45 dagar efter mottagning därefter tilläggs ytterligare en andra rat sommaren där på. Att komma ihåg är att första raten står för största delen, ungefär 85 %. Nedanstående grafer visar Caraways kumminproducenters prisutveckling enligt kilogram. (Kjällberg, januari 2017)

Figur 13. Eget stapeldiagram på prisutvecklingen av kummin €/kg (fakta hämtat från Caraway Finland Oy)

”Prisutvecklingen på havre och glutenfri havre följer varandra väldigt nära hos alla uppköpare av glutenfri havre. Hittills har vi köpt in vår glutenfrihavre av våra kontraktsodlare med ett extra tillägg på 30 € på livsmedelshavre.” (Kjällberg, januari 2017) På följande sida har jag framställt ett liknande stapeldiagram som i tidigare figur där havre priset är på månadsbasis från Luke. (Naturresursinstitutet 2017)

Figur 14. Eget stapeldiagram på foderhavrens prisutveckling €/ton (fakta hämtat från Naturresursinstitutet)

4.2 Hjälpkalkylerna i undersökningen

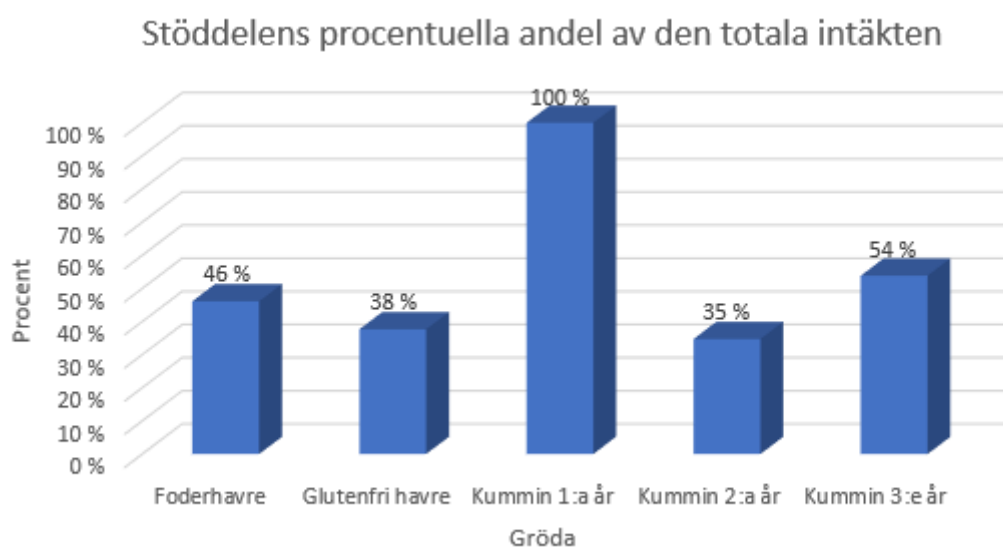
Kalkylerna som jag har använt mig av i denna undersökning är framställda av Caraway Finland där man räknar ut varje grödas förväntade Täckningsbidrag 1 och 2 per hektar. Med Täckningsbidrag 1 menas alltså hur stor vinst i euro man kan förvänta sig före arbetskostnader beaktats per hektar och Täckningsbidrag 2 är efter arbetskostnader beaktats. Detta betyder alltså att arbetskostnader inte räknas till rörliga kostnader som i vanliga fall utan är en skild kostnadspost. Alla kalkylerna är gjorda i kalkyleringsprogrammet Microsoft Excel. Jag har valt att använda mig av Caraways egna grafer för att jag anser de är mera specifika än många andra kalkyler som jag har hittat. Med specifik menar jag t.ex. att kostnadsposterna är mera specifika samt att alla stödposter är skilda för att kunna särskilja dem. Viktigaste skillnaden är dock att kalkylerna har med den uppskattade skördemängden, vilket klart underlättar undersökningen men också blir mer exakt. Härefter kommer jag att dela upp förklaringen av kalkylen i inkomster, kostnader och täckningsbidrag. (Kjällberg, januari 2017)

4.2.1 Kalkylens inkomster

Ett jordbruk har två huvudsakliga inkomstkällor, försäljning och stöd. De här inkomstkällorna är båda skattepliktiga: ” Skattepliktiga jordbruksinkomster omfattar alla inkomster i pengar eller i pengars värde som du mottagit i jordbruket. Jordbruksstöd är i sin helhet skattepliktiga.”. (Skatteförvaltningen 2017)

Jag tänker inte gå in desto vidare på dessa stöd men kan nämnas att för olika grödor beaktas olika stödbelopp och att det finns både nationella- och europeiska stöd. Förutom stöden för odling kan man också få investeringsstöd för utveckling av jordbrukarens gård. (Jord- och skogsbruksministeriet)

För att förstå hur pass stora dessa stöd är i jämförelse till den totala inkomsten i ett jordbruk har jag gjort ett stapeldiagram. I ”totala inkomsten” har jag använt mig av den skördeinkomst som jag har använt i de senare uträkningar, alltså Modell 2.

Figur 15. Eget stapeldiagram på stöddandens procentuella andel av den totala intäkten (fakta hämtat från Caraway Finland Oy)

Med hjälp av ovanstående tabell kan vi konstatera att stöddandelen i ett jordbruk är en väsentlig del av den totala inkomsten. Att komma ihåg är att ovanstående tabell är uträknade enligt normala omständigheter, vilket betyder att man har fått en normal skörd och utgifter har hållit sig på normala nivåer, annars skulle stöddandelen kunnat varit mycket högre.

De tre bilderna på följande sida är från Caraways lönsamhetskalkyler. Närmare bestämt inkomstdelen av de tre olika grödorna. Vi kan se att både foderhavre och glutenfri havre kalkylerna har tre olika modeller. Skillnaden mellan dessa är endast skördemängden och jag har valt att använda mig av Modell 2, alltså 4500 kg. Eftersom den enligt Kjällberg är den mest genomsnittliga skörden av dessa tre. Vi kan också se i kalkylerna att tillägget är mera än 30 € för glutenfri havre, vilket beror på att tillägget räknas på livsmedelhavrens pris. Den

trede bilden är inkomstdelen för kummin under de tre olika odlingsåren. Vi kan enkelt konstatera att andra året ger mest inkomster. (Kjällberg, januari 2017)

	enh.	å	Mängd	Modell 1		Modell 2		Modell 3	
				Eur	Mängd	Eur	Mängd	Eur	Mängd
Intäkter									
Foderspannmål	kg	0,120	3000	360 €	4500	540 €	5000	600 €	
Grundstöd (CAP)	ha	101	1	101 €	1	101 €	1	101 €	
Förgröningsstöd (CAP)	ha	66	1	66 €	1	66 €	1	66 €	
Miljöersättning	ha	54	1	54 €	1	54 €	1	54 €	
LFA-stöd	ha	242	1	242 €	1	242 €	1	242 €	
Intäkter totalt				823 €		1 003 €		1 063 €	

Figur 16. Foderhavrens förväntade inkomster, Modell 2 (Bilaga 3)

	enh.	å	Mängd	Modell 1		Modell 2		Modell 3	
				Eur	Mängd	Eur	Mängd	Eur	Mängd
Intäkter									
Glutenfri gryn havre	kg	0,170	3000	510 €	4500	765 €	5000	850 €	
Grundstöd (CAP)	ha	101	1	101 €	1	101 €	1	101 €	
Förgröningsstöd (CAP)	ha	66	1	66 €	1	66 €	1	66 €	
Miljöersättning	ha	54	1	54 €	1	54 €	1	54 €	
LFA-stöd	ha	242	1	242 €	1	242 €	1	242 €	
Intäkter totalt				973 €		1 228 €		1 313 €	

Figur 17. Glutenfri havrens förväntade inkomster, Modell 2 (Bilaga 2)

C1			ÅR 1		ÅR 2		ÅR 3	
Intäkter	mängd	pris			Kummin 1000 kg/ha		Kummin 500 kg/ha	
Kummin	0 kg/ha	1,10 €/kg	- €	1000 kg/ha	1 100 €	500 kg/ha	550 €	
Prispåslag för ingen kvickrot	0 kg/ha	0,04 €/kg	- €	1000 kg/ha	40 €	500 kg/ha	20 €	
Prispåslag för kontrakt	0 kg/ha	0,02 €/kg	- €	1000 kg/ha	20 €	500 kg/ha	10 €	
Grundstöd (CAP)	1 st.	110 €/ha	110 €	1 st.	110 €	1 st.	110 €	
Förgröningsstöd (CAP)	1 st.	66 €/ha	66 €	1 st.	66 €	1 st.	66 €	
LFA-stöd	1 st.	242 €/ha	242 €	1 st.	242 €	1 st.	242 €	
Miljöstöd	1 st.	200 €/ha	200 €	1 st.	200 €	1 st.	200 €	
Summa			618 €		1 778 €		1 198 €	

Figur 18. Kummins förväntade inkomster (Bilaga 1)

4.2.2 Kalkylens kostnader

I Caraways kalkyler tas tre olika kostnader upp: rörliga kostnader, arbetskostnader samt en kostnad som jag har valt att kalla kapitalkostnad. För att hålla mig till ämnet kommer jag inte att gå igenom de enskilda rörliga kostnaderna. Istället har jag kalkylerna bifogade i detta examensarbete där man kan ta del av alla kostnader var för sig. Den kostnad som jag har valt

att kalla kapitalkostnad finns med i varje kalkyl och är en femprocentig räntekostnad på rörelsekapitalet. Denna kostnad är med för att belysa hur mycket det erlagda rörelsekapitalet kostar. Den är uträknad enligt följande formel:

$$((\text{Totalt rörliga kostnader} + \text{arbetskostnader}) * 0,30) * 0,05 = \text{Ränta på rörelsekapital } 5 \%$$

Detta betyder att räntan är uträknad enligt en femprocentig kostnad på 30 % av den totala rörelsekostnaden inklusive arbetskostnad.

Följande bilder visar den totala summan rörliga kostnaderna och kapitalkostnaderna för varje gröda. Att komma ihåg är att i de två första bilderna är det Modell 2 alltså mittersta stapeln som följs, vilket vi kan då avläsa att både vid foderhavre och glutenfri havre har man samma rörliga kostnad på 512 €. Att poängtera här är att i ”Rörliga kostnader totalt” är arbetskostnaderna inte medräknade men i kapitalkostnaden är den 5 % räntan på arbetskostnaden med.

Rörelsekapital (30 %)	eur	30 %	565		692		786	
Ränta på rörelsekapital (5 %)	eur	5 %	169	8 €	208	10 €	236	12 €
Rörliga kostnader totalt				398 €		512 €		591 €

Figur 19. Foderhavrens totala rörliga kostnad, kolumn 2 (Bilaga 3)

Rörelsekapital (30 %)	eur	30 %	565		692		786	
Ränta på rörelsekapital (5 %)	eur	5 %	169	8 €	208	10 €	236	12 €
Rörliga kostnader totalt				398 €		512 €		591 €

Figur 20. Glutenfri havrens totala rörliga kostnad, kolumn 2 (Bilaga 2)

Rörelsekapital (30%)	174 €	5 % ränta	9 €	269 €	13 €	251 €	13 €
Summa			398 €		424 €		355 €

Figur 21. Kumminets totala rörliga kostnad (Bilaga 1)

4.2.3 Kalkylens täckningsbidrag

Som tidigare nämnt används två olika täckningsbidrag i dessa kalkyler. Detta för att kunna särskilja arbetskostnaden som i detta fall ligger på 15,9 € per timme som en vinst istället för jordbrukaren. Därmed kommer jag också räkna ut lönsamheten i undersökningen enligt både Täckningsbidrag 1 och 2. Nedanför är varje grödas förväntade Täckningsbidrag 1 och 2 från Caraways egna kalkyler.

Täckningsbidrag 1				425 €		491 €		472 €
Täckningsbidrag 1 utan arealstöd				- 38 €		28 €		9 €
Arbetskostnader	h	15,9	11	175 €	12	191 €	13	207 €
Täckningsbidrag 2				250 €		301 €		265 €
Täckningsbidrag 2 utan arealstöd				- 213 €		- 162 €		- 198 €

Figur 22. Foderhavrens Täckningsbidrag 1 och 2, kolumn 2 (Bilaga 3)

Täckningsbidrag 1				575 €		716 €		722 €
Täckningsbidrag 1 utan arealstöd				112 €		253 €		259 €
Arbetskostnader	h	15,9	11	175 €	12	191 €	13	207 €
Täckningsbidrag 2				400 €		526 €		515 €
Täckningsbidrag 2 utan arealstöd				- 63 €		63 €		52 €

Figur 23. Glutenfri havrens Täckningsbidrag 1 och 2, kolumn 2 (Bilaga 2)

TB1				220 €		1 354 €		843 €
Arbete	12 h/ha	15,9 €/h		191 €	8 h/ha	127 €	10 h/ha	159 €
TB2				29 €		1 227 €		684 €

Figur 24. Kumminets täckningsbidrag (Bilaga 1)

4.3 Undersökningens lönsamhetsberäkning

För att kunna räkna ut lönsamheten för denna undersökning behöver jag ta reda på kumminets inverkan som förgröda eller som det kallas ”förfrukt” på fjärde årets havreskörd. Detta är vad som kallas växtföljd, en sak som förutsätts när man bedriver kumminodling. Växtföljden maximerar skördarna men är även nödvändiga för att kunna bekämpa ogräs. Jag kommer däremot inte räkna den negativa effekten av endast havreodling.

4.3.1 Växtföljd & Förfrukt

Att man odlar olika grödor enligt en viss ordning på ett fält kallas växtföljd. Växtföljden kommer att ge effekter både kort och långsiktig. Förfrukt kallas den gröda som odlas året innan och effekter av den kallas förfruktseffekter. Förfruktseffekter av kummin är framför allt förbättring av markstrukturen, vilket i sin tur vanligtvis ger en högre spannmålsskörd året därpå (Kjällberg, januari 2017). Växtföljden och förfrukten har inverkan på grödans avkastning. (Jordbruksverket 2016)

Tyvär finns inga studier gjorda på kumminets skördepåverkan i vårsäd. Däremot finns undersökningar gjorda av gruppen våroljeväxter. Kummin är en kryddväxt men räknas till gruppen oljeväxter, såsom främst ryps och raps. (Kjällberg, januari 2017)

Jordbruksverket (2016) visar att man kan förvänta sig en 500 kg större skörd, vilket betyder i procent 11,1 % med tanke på den i kalkylerna beräknade havreskörd. Även Granstedt, Högborg, Johansson & Weidow (1995) i boken "Växtodlingens grunder" nämner att våroljeväxter har en 12 % skördeökning på havre med våroljeväxt som förfrukt.

Trots denna skördeökning påvisar Kjällberg att skördeökningen av havre är högre än 12 %. "På grund av dess djupa rötter förbättrar kumminet så pass mycket bättre markstrukturen än vad ryps och raps gör. Det innebär att man vanligtvis kan räkna med en högre skörd med kummin som förfrukt än ryps och raps" För att få ett ungefär procenttal som Kjällberg uppskattar, fick jag svaret 15–20 %. Trots detta kommer jag att använda mig av 12 % i uträkningarna i följande kapitel för att kunna hålla reliabiliteten i studien på en hög nivå.

4.3.2 Uträkningsresultat

Uträkningar baserar sig på de tidigare befintliga kalkylerna till vilka jag har satt till skördeökningen på 12 % i det fjärde året med glutenfri havre. Priserna som är använda för grödorna i uträkningen är enligt följande; Kummin 1,10 €/kg, glutenfri havre 0,17 €/kg och foderhavre 0,12 €/kg. Jag har valt att räkna ut två olika resultat, Täckningsbidrag 1 och Täckningsbidrag 2. Detta för att få ett resultat både med och utan arbete som en kostnad. Självt tycker jag att Täckningsbidrag 2 är mera relevant. Som uttrycket "Tid är pengar" kan man i detta fall tänka sig att man kunde ha lagt den tid jordbruket kräver på annat som skulle ha genererat en inkomst.

Tabellen på följande sida visar den årliga uppskattade inkomsten av TB1 och TB2 från odlingskombinationen kummin och glutenfri havre vilken är grönt markerad och foderhavre

som är gult. Under ”TOTALT” finns de ihopsamlade inkomsterna från de fyra åren. Jag har sedan räknat ut skillnaden i procent mellan talen. Därifrån kan vi konstatera att odla kombinationen kummin och glutenfri havre är hela 59,5 % mera lönsamt med TB1 och 104,8 % mera lönsamt med TB2 jämfört med att odla foderhavre. Uträkningen av både TB1 och TB2 i vardera fallet finns med i bilaga 4. Där finns också den glutenfria havreskördens skördeökning på 12 % som blev 5040 kg istället för tidigare 4500 kg.

	År 1	År 2	År 3	År 4	TOTALT
TB1	220,00 €	1 354,00 €	843,00 €	716,00 €	3 133,00 €
TB1	491,00 €	491,00 €	491,00 €	491,00 €	1 964,00 €
				Skillnad i % :	59,5 %
TB2 arbete (15,9€/h)	29,00 €	1 227,00 €	684,00 €	526,00 €	2 466,00 €
TB2 arbete (15,9€/h)	301,00 €	301,00 €	301,00 €	301,00 €	1 204,00 €
				Skillnad i % :	104,8 %

Figur 25. Uträkningens totala inkomst samt skillnad i % (Bilaga 4)

5 SLUTSATS

Resultatet i denna undersökning blev som förväntat positivt där odlingskombinationen kummin och glutenfri havre var ända upp till 104,8 % bättre lönsamhetsmässigt jämfört med traditionell havreodling. Att komma ihåg här är att jag dessutom använde mig endast av 12 % som skördeökning vid odling av glutenfri havre och inte 15–20 % som Kjällberg menade att ökningen vanligtvis blir.

Man bör dock ta i beaktande att priserna fluktuerar mycket från år till år och därmed också lönsamheten. Trots dessa fluktuerande priser kan man ändå konstatera att det är med stor sannolikhet mer lönsamt att odla kombinationen kummin och glutenfri havre än traditionell havre.

Detta arbete håller hög reliabilitet och validitet. Jag anser att jag undersökte precis det som jag hade som avsikt att undersöka och uppdragsgivaren fick det svar de ville ha svar på med hjälp av mina forskningsresultat. Reliabiliteten i min undersökning kunde ha lidit en aning med tanke på att jag använde mig av uppdragsgivarens egna kalkyler, men så blev inte fallet i detta arbete. Efter att ha granskat och jämfört dessa kalkyler med andra kalkyler som går att finna på olika jordbruksrelaterade hemsidor, kunde jag konstatera att de är mycket trovärdiga och användbara för studien.

En annan sak som påverkar reliabiliteten i studien är ”skördeökningsprocenten”, 12 %, som jag har använt mig av i den empiriska delen för att kunna räkna ut lönsamheten. Denna procent är inte uträknad för kummin, utan för våroljeväxter och är enligt Kjällbergs uppskattning troligtvis lägre än vad som han anser är den riktiga ”skördeökningsprocenten” och som han uppskattar till 15–20 %. Kummin är ändå en våroljeväxt och denna procent ger ett trovärdigare resultat än om jag hade använt mig av en uppskattad procent, som ännu inte blivit fastställd. En exakt skördeökningsprocent för kummin skulle ha genererat i en ännu högre lönsamhet och ett ännu bättre resultat ur uppdragsgivarens synvinkel, men genom att hålla mig till en pålitlig procent och inte bara en uppskattad, kan jag garantera att resultatet i denna undersökning är pålitligt.

5.1 Förslag till fortsatta studier

Förslag till fortsatta studier vore att göra en mer ingående undersökning av skördeökningen av havre när man haft kummin som förfrukt. En sådan undersökning borde dock göras av någon inom branschen och inte inom företagsekonomi, eftersom det då går mera in på

agrikultur än ekonomiska frågor. I den studien skulle det gärna få göras flera olika undersökningar där man skulle testa flera havreskördar efter kummin. Därmed skulle man få se hur länge denna skördeökning varar och när den börjar avta. Vid diskussionen med Kjällberg kom det fram att man borde odla annat i minst tre år innan man kan så kummin igen med tanke på att risken för ogräs ökar annars. Med tanke på detta anser jag att uträkningar borde göras ifall det lönsamhetsmässigt är bättre att endast ta två havreskördar efter kummin och därefter odla kummin igen.

Det kunde också göras en likadan undersökning som denna men att se på tidigare prisutvecklingar från odlingskombinationen kummin och glutenfri havre samt traditionell havre flera år tillbaka och därmed få ett genomsnittligt lönsamhetstal. Priserna varierar från år till år och genom att göra en sådan typ av undersökningen skulle resultatet bli ännu tillförlitligare.

5.2 Avslutning

Jag är mycket nöjd med mitt examensarbete och de resultat jag fick fram. Jag är glad att jag har fått fram ett positivt och bra resultat som gynnar uppdragsgivaren, men också att jag själv fått en större inblick i jordbruksbranschen. Ämnet har från tidigare varit bekant för mig men jag har inte varit så djupt insatt i det och jag hade från förut ingen exakt uppfattning om lönsamheten i branschen. Eftersom jag själv från och med i år befinner mig i denna bransch har detta examensarbete personligen också varit väldigt lärorikt och intressant.

Som tidigare nämnt har jordbruksbranschen varit väldigt krävande lönsamhetsmässigt för producenten. Därmed känns det roligt att kunnat ta fram ett resultat där det går att påvisa att ett byte från odling av traditionell havre till odlingskombinationen kummin och glutenfri havre kan öka producentens lönsamhet med över 100 %.

6 KÄLLFÖRTECKNING

Litteratur:

Andersson, G. (2001), *Kalkyler som beslutsunderlag*. Studentlitteratur: Lund.

Ax, C, Johansson, C & Kullvén, H. (2015), *Den nya ekonomistyrningen*, Stockholm: Liber.

Bryman, A. & Bell, E. (2013), *Företagsekonomiska Forskningsmetoder*, uppl. 2, Stockholm: Liber

Carlson, M. & Bernhardsson, J. (2007), *Ekonomi för chefer*, Malmö: Liber Ab.

Granstedt, A., Högborg, E., Johansson, L. & Weidow, B. (1995), *Växtodlingens grunder*, femte uppl., Stockholm: LT:s förlag.

Kaplas. A., 2012. *Aktivitetsbaserad kostnadskalkylering för små och medelstora företag. Utveckling och implementering*. Åbo: Examensarbete för tradenomexamen. Yrkehögskolan Novia, Företagsekonomi.

Larsson S. (2005), *Om kvalitet i kvalitativa studier*, Nordisk Pedagogik, (25), 1, 16–35.

Ohlsson, G 2012, *Företagskalkyler*. Andra upplagan. Näsviken. Björn Lundén Information AB.

Elektroniskt material:

Bokforingstips.se, 2010. *Påläggskalkyl, påläggskalkyler och vad är påläggskalkylering?* [Online]

<http://www.bokforingstips.se/artikel/ekonomistyrning/palaggskalkyl.aspx>
[hämtat 15.03.2017]

Företags Finland. *Prissättning* [Online]

<https://www.yrityssuomi.fi/sv/hinnoittelu> [hämtat 20.2.2017]

Hogia, 2009, *Direkta och indirekta kostnader* [Online] http://www.ekonomi-info.nu/direkta_och_indirekta_kostnader_3518.asp [hämtat 1.2.2017]

Jordbruksverket, 2016. *Havre i växtföljden* [Online] <http://www.jordbruksverket.se/amnesomraden/odling/jordbruksgrador/havre/vaxtfoljd.4.4d699a812c3c7b925d80003736.html> [hämtat 29.3.2017]

Jord- och skogsbruksministeriet, *Jordbruksstöd* [Online] <http://mmm.fi/sv/jordbruksstod> [hämtat 20.3.2017]

Kursplanering, *Kalkyler med totala kostnader* [Online] http://www.kursplaneringen.se/files/K9_Kalkyler_med_TK_FOR_2.pdf [hämtat 1.2.2017]

Naturresursinstitutet, 2017. *Statistikdatabas* [Online] http://statdb.luke.fi/PXWeb/pxweb/fi/LUKE/LUKE__02%20Maatalous__06%20Talous__02%20Maataloustuotteiden%20tuottajahinnat/07_Tuottajahinnat_Vilja_rypsi_rapsi_kk.px/?rxid=1d9c0dad-cb14-44a5-b246-73e427791859 [hämtat 22.03.2017]

Naturresursinstitutet, 2015. *Jordbrukens lönsamhet svag redan fjärde året* [Online] <https://www.luke.fi/sv/nyheter/jordbrukens-lonsamhet-svag-redan-for-fjarde-aret/> [hämtat 21.2.2017]

Naturresursinstitutet, 2016. *Antalet jordbruks- och trädgårdsföretag minskar och gårdsstorleken ökar* [Online] <https://www.luke.fi/sv/nyheter/antalet-jordbruks-och-tradgardsforetag-minskar-och-gardsstorleken-okar/> [hämtat 23.2.2017]

Naturresursinstitutet, 2017. *Antalet jordbruks- och trädgårdsföretag under 50 000* [Online] <https://www.luke.fi/sv/nyheter/antalet-jordbruks-och-tradgardsforetag-under-50-000/> [hämtat 23.2.2017]

Landsbygdens folk, 2016. *Thomas Blomqvist framhöll bioekonomins betydelse* [Online] http://www.landsbygdensfolk.fi/lf_nyhetsutskrift.asp?id=5177 [hämtat 5.3.2017]

Skatteförvaltningen, 2017. *Inkomster och utgifter inom jordbruket* [Online]

<https://www.vero.fi/sv->

FI/Foretags_och_samfundskunder/Jordbruksidkare_och_skogsagare/Inkomstbeskattning/Inkomster_och_utgifter_inom_jordbruket [hämtat 13.3.2017]

SLC, 2013. *Från jord till bord* [Online]

<http://slc.fi/uploads/skola/fr%C3%A5n-jord-till-bord.pdf> [hämtat: 1.3.2017]

Bilaga 1. Lönsamhetskalkyl för kummin

C1			AR 1			AR 2			AR 3
Intäkter	mängd	pris			Kummin 1000 kg/ha			Kummin 500 kg/ha	
Kummin	0 kg/ha	1,10 €/kg	- €	1000 kg/ha	1 100 €	500 kg/ha	550 €		
Prispåslag för ingen kvickrot	0 kg/ha	0,04 €/kg	- €	1000 kg/ha	40 €	500 kg/ha	20 €		
Prispåslag för kontrakt	0 kg/ha	0,02 €/kg	- €	1000 kg/ha	20 €	500 kg/ha	10 €		
Grundstöd (CAP)	1 st.	110 €/ha	110 €	1 st.	110 €	1 st.	110 €		
Förgröningsstöd (CAP)	1 st.	66 €/ha	66 €	1 st.	66 €	1 st.	66 €		
LFA	1 st.	242 €/ha	242 €	1 st.	242 €	1 st.	242 €		
Miljöstöd	1 st.	200 €/ha	200 €	1 st.	200 €	1 st.	200 €		
Summa			618 €		1 778 €		1 198 €		
Rörliga kostnader	mängd	pris							
Köpt utsäde	15 kg	2,5 €/kg	38 €	0 kg	- €	0 kg	- €		
Gödsel	220 kg	0,45 €/kg	99 €	320 kg	144 €	160 kg	72 €		
Kompletteringsgödsel	0 kg	0 €/kg	- €	0 kg	- €	0 kg	- €		
Ogräsbekämpning	4 l	24 €/l	96 € ¹⁾	0 l	- €	0 l	- €		
Ogräsbekämpning	0 l	19 €/l	- €	0 l	- €	2,25 l	43 €		
Kumminmalbekämpning	0 l	45 €/l	- € ³⁾	0,4 l	18 €	0,4 l	18 €		
Kvickrotsbekämpning	3 l	19 €/l	57 € ²⁾	3 l	57 €	3 l	57 €		
Avslutning	0 l	10 €/l	- €	0 l	- €	3 l	30 €		
Kalk	0,5 ton	42 €/ton	21 €	0,5 ton	21 €	0,5 ton	21 €		
Traktor	8 h	7,4 €/h	59 €	3 h	22 €	2 h	15 €		
Tröskning	0 h	7,4 €/h	- €	1,5 h	11 €	1,2 h	9 €		
Torkning	0 kg	0,02 €	- €	1000 kg	20 €	500 kg	10 €		
Frakt o. förmedling	0 kg	0,027 €/kg	- €	1000 kg	27 €	500 kg	14 €		
Kostn. för miljöstöd	1 st.	20 €/ha	20 €	1 st.	20 €	1 st.	20 €		
Sortering	0 kg	0,07 €/kg	- €	1000 kg	70 €	500 kg	35 €		
Rörelsekapital (30%)	174 €	5 % ränta	9 €	269 €	13 €	251 €	13 €		
Summa			398 €		424 €		355 €		
TB1			220 €		1 354 €		843 €		
Arbete	12 h/ha	15,9 €/h	191 €	8 h/ha	127 €	10 h/ha	159 €		
TB2			29 €		1 227 €		684 €		
Med beaktande av anläggningsåret			→	Medeltal av	två år	628 €	tre år	646 €	

Bilaga 2. Lönsamhetskalkyl glutenfri havre

	enh.	á	Mängd	Modell 1		Modell 2		Modell 3	
				Eur	Mängd	Eur	Mängd	Eur	
Intäkter									
Glutenfri grynshavre	kg	0,170	3000	510 €	4500	765 €	5000	850 €	
Grundstöd (CAP)	ha	101	1	101 €	1	101 €	1	101 €	
Förgröningsstöd (CAP)	ha	66	1	66 €	1	66 €	1	66 €	
Miljöersättning	ha	54	1	54 €	1	54 €	1	54 €	
LFA-stöd	ha	242	1	242 €	1	242 €	1	242 €	
Intäkter totalt				973 €		1 228 €		1 313 €	
Rörliga kostnader									
Eget utsäde	kg	0,26	153	40 €	144	37 €	135	35 €	
Köpt utsäde	kg	0,47	27	13 €	36	17 €	45	21 €	
Åker Y 3 -gödsel	kg	0,44	339	149 €	439	193 €	539	237 €	
Kalkning	tn	42	0	- €	0,25	11 €	0,5	21 €	
Ogräsbekämpning	yks	27	1	27 €	1	27 €	1	27 €	
Traktorarbete	h	7,4	7,5	56 €	8	59 €	8,5	63 €	
Skördetröskning	h	7,4	1,2	9 €	1,4	10 €	1,6	12 €	
Torkning	kg	0,02	3000	60 €	4500	90 €	5000	100 €	
Frakt och förmedling	kg	0,013	2847	37 €	4356	57 €	4865	63 €	
Rörelsekapital (30 %)	eur	30 %	565		692		786		
Ränta på rörelsekapital (5 %)	eur	5 %	169	8 €	208	10 €	236	12 €	
Rörliga kostnader totalt				398 €		512 €		591 €	
Täckningsbidrag 1				575 €		716 €		722 €	
Täckningsbidrag 1 utan arealstöd				112 €		253 €		259 €	
Arbetskostnader	h	15,9	11	175 €	12	191 €	13	207 €	
Täckningsbidrag 2				400 €		526 €		515 €	
Täckningsbidrag 2 utan arealstöd				63 €		63 €		52 €	

Bilaga 3. Lönsamhetskalkyl foderhavre

	enh.	á	Mängd	Modell 1		Modell 2		Modell 3	
				Eur	Mängd	Eur	Mängd	Eur	
Intäkter									
Glutenfri grynhavre	kg	0,170	3000	510 €	4500	765 €	5000	850 €	
Grundstöd (CAP)	ha	101	1	101 €	1	101 €	1	101 €	
Förgröningsstöd (CAP)	ha	66	1	66 €	1	66 €	1	66 €	
Miljöersättning	ha	54	1	54 €	1	54 €	1	54 €	
LFA-stöd	ha	242	1	242 €	1	242 €	1	242 €	
Intäkter totalt				973 €		1 228 €		1 313 €	
Rörliga kostnader									
Eget utsäde	kg	0,26	153	40 €	144	37 €	135	35 €	
Köpt utsäde	kg	0,47	27	13 €	36	17 €	45	21 €	
Åker Y 3 -gödsel	kg	0,44	339	149 €	439	193 €	539	237 €	
Kalkning	tn	42	0	- €	0,25	11 €	0,5	21 €	
Ogräsbekämpning	yks	27	1	27 €	1	27 €	1	27 €	
Traktorarbete	h	7,4	7,5	56 €	8	59 €	8,5	63 €	
Skördetröskning	h	7,4	1,2	9 €	1,4	10 €	1,6	12 €	
Torkning	kg	0,02	3000	60 €	4500	90 €	5000	100 €	
Frakt och förmedling	kg	0,013	2847	37 €	4356	57 €	4865	63 €	
Rörelsekapital (30 %)	eur	30 %	565		692		786		
Ränta på rörelsekapital (5 %)	eur	5 %	169	8 €	208	10 €	236	12 €	
Rörliga kostnader totalt				398 €		512 €		591 €	
Täckningsbidrag 1				575 €		716 €		722 €	
Täckningsbidrag 1 utan arealstöd				112 €		253 €		259 €	
Arbetskostnader	h	15,9	11	175 €	12	191 €	13	207 €	
Täckningsbidrag 2				400 €		526 €		515 €	
Täckningsbidrag 2 utan arealstöd				- 63 €		63 €		52 €	

